

Memorie van Toelichting bij wetsvoorstel herziening kwalificatiestructuur

INHOUDSOPGAVE

DEEL I HERZIENE KWALIFICATIESTRUCTUUR	1
1. Inleiding	1
1.1. Kern van het wetsvoorstel	1
1.2. Aanleiding	1
1.3. Het doel van de herziening van de kwalificatiestructuur	2
1.4. Invoering van de herziene kwalificatiestructuur en van de daarop gebaseerde nieuwe opleidingen	3
1.5. Vrijwillig jaar	3
1.6. Positie kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven	3
2. Herziene kwalificatiestructuur	4
2.1. Basisdelen, profieldelen en keuzedelen	4
2.2. Een koppeltabel die weergeeft welke keuzedelen bij welke kwalificatie kunnen worden aangeboden	6
2.3. Gewijzigde wijze van beschrijven van kwalificatie-eisen	7
2.4. Vermindering van aantal kwalificaties en kwalificatiedossiers	7
3. Ontwikkelingen en vaststellingsprocedure	7
DEEL II NIEUWE OPLEIDINGEN	8
4. Vormgeving van een nieuwe opleiding	8
5. Inschrijven van deelnemers voor nieuwe opleidingen	9
6. Afronding beroepsopleiding	10
6.1. Examinering en diplomering	10
6.2. Wettelijke beroepsvereisten certificeerbare eenheden en certificaten	11
6.3. Doorstroom naar vervolgonderwijs	12
7. Beheersmaatregelen bij de implementatie van de herziene kwalificatiestructuur bij instellingen	12
8. Voorbereiding en ondersteuning van instellingen bij de implementatie	14
9. Overgangperiode voor deelnemers	14
DEEL III OVERIGE INFORMATIE	14
10. Uitvoerings- en handavingsgevolgen	14
11. Financiële gevolgen voor de rijksbegroting	15
12. Administratieve lasten	15
13. Betrokken actoren en hun verantwoordelijkheden	16
14. Draagvlak en gevoerd overleg met de mbo-sector	16

DEEL I HERZIENE KWALIFICATIESTRUCTUUR

1. INLEIDING

1.1. Kern van het wetsvoorstel

Dit wetsvoorstel wijzigt de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB), de Wet educatie en beroepsonderwijs BES (WEB BES) en de Wet op het Onderwijstoezicht (WOT).

Het doel van dit wetsvoorstel is het leggen van de formele grondslag voor:

- het keuzedeel als verplicht onderdeel van de kwalificatiestructuur mbo en van een beroepsopleiding;
- het kunnen vaststellen van keuzedelen en van de koppeling van keuzedelen aan de onderscheiden kwalificaties;
- de registratie van keuzedelen door Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) in het Centraal register beroepsopleidingen (Crebo), het Basisregister Onderwijs (BRON) en het diplomaregister, alsmede de specificatie van de te registreren informatie;
- de registratie door DUO in BRON en het diplomaregister van door de minister van Economische Zaken aangewezen certificaten voor certificeerbare eenheden met wettelijke beroepsvereisten; dit betreft certificaten voor certificeerbare eenheden voor het beroepsonderwijs op het gebied van landbouw, natuurlijke omgeving en voedsel;

Overheidsinterventie bij de herziening van de kwalificatiestructuur is nodig, omdat:

- de overheid verantwoordelijk is voor de vaststelling van de kwalificatiestructuur (inclusief kwalificatiedossiers en verplichte keuzedelen);
- de overheid een wettelijke basis moet creëren voor de invoering van keuzedelen, waarmee instellingen verplicht worden deze aan te bieden;

Deze Memorie van Toelichting wordt mede namens de staatssecretaris van Economische Zaken ondertekend.

1.2. Aanleiding

In 2010 is de toezegging aan de Tweede Kamer gedaan dat de nieuwe kwalificatiedossiers, waar nodig, zodanig aangepast zullen worden dat in de kwalificatiestructuur recht wordt gedaan aan het grote belang van kennis en vaardigheden ten opzichte van houdingsaspecten (Handelingen II 2010/11, 32 416, nr. 81, item 10).

De commissie Hermans / Van Zijl heeft vervolgens in 2010 het advies 'Naar meer doelmatigheid in het mbo' (Kamerstukken II 2010/11, 31 524, nr. 86) uitgebracht. In dit advies is ingegaan op de doelmatigheid van kwalificaties, het opleidingsaanbod en de examinering. De commissie adviseert een herziening van de kwalificatiestructuur, naar een structuur met minder kwalificaties en een eenduidiger beschrijving van kwalificatie-eisen. Ook bepleit zij aan de bestaande zogenoemde 'vrije ruimte' een heldere doelbestemming te geven, zoals onder andere nadere specialisatie bovenop de branchegerichte uitstroom, verdieping gerelateerd aan regionale arbeidsmarktbehoefte of extra hbo-voorbereiding.

In de beleidsreactie op dit commissieadvies, verwerkt in het actieplan mbo 'Focus op Vakmanschap 2011-2015' (Kamerstukken II 2010/11, 31 524, nr. 88), staat een vereenvoudiging van de kwalificatiestructuur aangekondigd. Deze vereenvoudiging moet op zo'n manier worden gedaan dat die uitvoerbaar voor mbo-instellingen is en rekening houdt met de wensen van het bedrijfsleven. Deze vereenvoudiging is één van de maatregelen om te komen tot doelmatiger opleidingen. Het huidige kabinet zet de vereenvoudiging van de kwalificatiestructuur door in het regeerakkoord Bruggen Slaan (2012).

Op 11 oktober 2011 heeft het ministerie van OCW advies gevraagd aan de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (hierna: SBB) advies gevraagd op de

herziening van de kwalificatiestructuur en kwalificatiedossiers, en daarbij een aantal voorwaarden gesteld.

Op 21 juni 2012 heeft de toenmalig minister van OCW SBB de opdracht gegeven om - samen met de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven (hierna: kenniscentra)- de herziene kwalificatiestructuur te ontwikkelen.

Op 1 november 2013 heeft SBB een voorstel Model kwalificatiedossier mbo en Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo ingediend. Dit voorstel is tot stand gekomen in goed overleg met vertegenwoordigers uit het (regionale) bedrijfsleven en uit het onderwijs.

In mijn brief van 4 maart 2014 (Kamerstukken II 2013/14, 31 524, nr. 193) heb ik de Tweede Kamer nader geïnformeerd over de herziening van de kwalificatiestructuur mbo.

1.3. Het doel van de herziening van de kwalificatiestructuur

De kwalificatiestructuur dient voor de inhoudelijke aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt. De herziening van de kwalificatiestructuur beoogt die aansluiting te verbeteren, mede in het licht van de toenemende dynamiek op de arbeidsmarkt. Dat wordt bereikt door de volgende elementen van de herzieningsoperatie:

- reductie van het aantal kwalificatiedossiers;
- het wegnemen van overlap tussen kwalificaties;
- betere beschrijving van kwalificatie-eisen;
- betere uitvoerbaarheid van het onderwijs; en
- versterking van de regionale component van het mbo.

De invoering van keuzedelen bij de herziene kwalificatiestructuur heeft tot doel:

- deelnemers – in aanvulling op de kwalificatie - een bredere of meer verdiepende toerusting voor de arbeidsmarkt te leveren of een betere voorbereiding voor vervolgonderwijs en
- sneller en beter in te spelen op actuele ontwikkelingen en innovaties in het beroepenveld op de arbeidsmarkt en op de aansluiting op vervolgonderwijs, in het bijzonder in de eigen regio.

Invoering van de herziene kwalificatiestructuur en de daarop gebaseerde nieuwe opleidingen is gericht op het bereiken van effecten bij deelnemers, mbo-instellingen, bedrijfsleven en instellingen voor vervolgonderwijs; zie mijn brief van 4 maart 2014 (Kamerstukken II 2013/14, 31 524, nr. 193) over de herziening van de kwalificatiestructuur mbo.

De huidige kwalificatiestructuur is erg omvangrijk en vertoont te weinig samenhang. Het aantal kwalificatiedossiers en kwalificaties binnen deze structuur is mede bepalend voor het aantal opleidingen van de onderwijsinstellingen. Er zijn zeer veel mbo-opleidingen, waaronder veel kleine, die niet altijd goed aansluiten op de arbeidsmarkt en wisselend van kwaliteit zijn. Het is dus van belang het aanbod van opleidingen in het mbo doelmatiger in te richten.

Verder betekent de herziening van de kwalificatiestructuur dat de kwalificatiedossiers volgens een nieuw model worden opgezet. Het nieuwe model beoogt verbetering van de opbouw, omvang en transparantie van een kwalificatiedossier. Ook wordt de beschrijving van kwalificatie-eisen verbeterd. Dat maakt het onderwijs en de examens, die op het kwalificatiedossier zijn gebaseerd, voor de onderwijsinstellingen beter te programmeren, in te richten en te examineren.

De invulling van de huidige 'vrije ruimte' binnen de opleiding kent geen civiele borging. De vrije ruimte wordt weinig gebruikt voor (regionale) verbreding en/of verdieping van de opleiding. En waar dat wel gebeurt, is de invulling vrijblijvend, weinig transparant en met weinig kwaliteitswaarborgen omgeven. Deelnemers in het mbo geven ook regelmatig aan behoefte te hebben aan meer inhoudelijke uitdaging bij hun opleiding. De vrijblijvendheid van de vrije ruimte draagt daaraan niet bij. De vrije ruimte wordt in het kader van de herziening daarom vervangen door verplichte keuzedelen.

1.4. Invoering van de herziene kwalificatiestructuur en van de daarop gebaseerde nieuwe beroepsopleidingen

De beoogde datum van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is 1 januari 2016.

De beoogde datum van vaststelling van herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen is 1 februari 2016. Overigens zal een deel van de herziene kwalificatiedossiers al per 1 februari 2015 worden vastgesteld ten behoeve van het vrijwillig jaar (zie volgende paragraaf 1.5). Vaststelling gebeurt als de herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen voldoen aan de door de minister van OCW vastgestelde kwaliteitscriteria van het Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo.

Er wordt beoogd dat de instellingen en deelnemers per 1 augustus 2016 starten met de nieuwe beroepsopleidingen, gebaseerd op de herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen. De bestaande kwalificatiedossiers worden gelijktijdig ingetrokken en eerstejaars deelnemers kunnen vanaf die datum niet meer starten met opleidingen die zijn gebaseerd op deze kwalificatiedossiers. Instellingen moeten die opleidingen na 31 juli 2016 afbouwen, waarbij deelnemers die voor een opleiding gebaseerd op een 'oud' kwalificatiedossier staan ingeschreven die binnen redelijke termijn kunnen afronden. De instelling heeft overigens ook de mogelijkheid deze deelnemers – mits individuele deelnemers daarmee instemmen – over te schrijven naar een verwante nieuwe opleiding.

Het onderhavige wetsvoorstel heeft ook betrekking op Caribisch Nederland. Daarom wordt ook de WEB BES gewijzigd. Deze wijzigingen zullen op een later tijdstip worden ingevoerd. Gedacht wordt aan invoering in 2017 of 2018.

1.5. Vrijwillige start in het schooljaar 2015-2016

Het kabinet vindt het van belang dat, voorafgaand aan de invoering, al ervaring kan worden opgedaan met de herziene kwalificatiestructuur. Instellingen krijgen de mogelijkheid om per 1 augustus 2015 op vrijwillige basis te starten met één of meer nieuwe opleidingen gebaseerd op herziene kwalificatiedossiers (vastgesteld via een ministeriële regeling op basis van de wet zoals die dan geldt) en keuzedelen (niet formeel vastgesteld, omdat daarvoor op dat moment in de wet nog geen formele basis is). Het gebruik van de herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen is dan nog niet verplicht. Een instelling kan keuzedelen in het vrijwillig studiejaar 2015-2016 alleen aanbieden binnen de bestaande vrije ruimte van de opleiding.

Het merendeel van de kwalificatiedossiers is voor het vrijwillig jaar herzien. De datum van vaststelling van deze herziene kwalificatiedossiers is 1 februari 2015. Vaststelling gebeurt uiteraard uitsluitend als de kwaliteit voldoende is. Kenniscentra moeten er voor zorgen dat ze aan de kwaliteitscriteria van het eerder genoemde Toetsingskader voldoen. De Toetsingskamer, die onderdeel is van de SBB, levert een zelfstandig en onafhankelijk oordeel over de kwaliteit van kwalificatiedossiers, aan de hand van de kwaliteitscriteria. Ook voor de keuzedelen geldt dat die uitsluitend aan instellingen beschikbaar worden gesteld om te gebruiken voor de vrijwillige start in het schooljaar 2015-2016 als ze naar het oordeel van de Toetsingskamer voldoen aan de kwaliteitscriteria die van toepassing zijn op keuzedelen.

Het gebruik van herziene kwalificatiedossiers in daarop gebaseerde opleidingen en keuzedelen in de vrije ruimte tijdens het vrijwillig jaar zal worden gemonitord.

1.6. Positie kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven

Op dit moment is een wetsvoorstel in voorbereiding op grond waarvan de wettelijke taken van de kenniscentra worden overgedragen aan de SBB. Dat wetsvoorstel heeft consequenties voor het voorliggende wetsvoorstel. Zolang het wetsvoorstel inzake de kenniscentra nog niet in werking is getreden, wordt in het voorliggende gesproken over kenniscentra. Na inwerkingtreding hiervan zal het voorliggende wetsvoorstel worden aangepast.

2. HERZIENE KWALIFICATIESTRUCTUUR

De belangrijkste kenmerken van de herziene kwalificatiestructuur zijn:

- 2.1. De herziene kwalificatiestructuur bevat herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen. Keuzedelen zijn niet in kwalificatiedossiers opgenomen, maar in afzonderlijke documenten. In de herziene kwalificatiedossiers bestaan de daarin opgenomen kwalificaties elk uit één basisdeel en één profieldeel. Keuzedelen behoren niet tot de kwalificaties, maar staan er naast. Er is dus sprake van basisdelen, profieldelen en keuzedelen. (Zie nadere toelichting in paragraaf 2.1.)
- 2.2. Een koppeltabel geeft weer welke keuzedelen aan welke kwalificaties zijn gekoppeld, oftewel bij welke kwalificatie(s) een keuzedeel behoort. (Zie nadere toelichting in paragraaf 2.2.)
- 2.3. De beschrijvingswijze van kwalificatie-eisen wordt gewijzigd. (Zie nadere toelichting in paragraaf 2.3.)
- 2.4. Het aantal kwalificaties en kwalificatiedossiers wordt verminderd. (Zie nadere toelichting in paragraaf 2.4.)

De herziene kwalificatiestructuur omvat:

- alle herziene kwalificatiedossiers;
- alle keuzedelen;
- de koppeltabel, die weergeeft welke keuzedelen aan welke kwalificaties zijn gekoppeld;
- een tabel met de namen van respectievelijk alle opleidingsdomeinen¹, alle bijbehorende kwalificatiedossiers en alle bijbehorende kwalificaties.

Het Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo, het Model kwalificatiedossier mbo met instructie en het Model keuzedeel mbo met instructie bevatten de kaders voor bovengenoemde producten.

2.1. Basisdelen, profieldelen en keuzedelen

In de herziene kwalificatiestructuur is sprake van kwalificaties – die elk bestaan uit één basisdeel en één profieldeel - en keuzedelen. Keuzedelen staan dus naast de kwalificatie. De kwalificaties zijn beschreven in kwalificatiedossiers en de keuzedelen in afzonderlijke documenten. Een kwalificatiedossier geeft meestal een beschrijving van meerdere kwalificaties. Dan is sprake van een gemeenschappelijk basisdeel bij die kwalificaties.

Het **basisdeel** bevat twee onderdelen:

- De generieke onderdelen voor alle kwalificaties (Nederlandse taal, rekenen, loopbaan en burgerschap en – uitsluitend voor kwalificaties op mbo-niveau 4 – Engels);
- De gemeenschappelijke elementen van de kwalificaties in het kwalificatiedossier (dat betreffen overeenkomstige elementen van de beroepen waarop de kwalificaties zijn gebaseerd).

De verschillen tussen die beroepen zijn uitgewerkt in de afzonderlijke **profiel delen**.

Naast kwalificaties is ook sprake van **keuzedelen**. Bij een keuzedeel zijn ook de bijbehorende keuzedeel-eisen beschreven die van toepassing zijn voor het behalen van het betreffende keuzedeel.

Voorbeeld

Het huidige kwalificatiedossier Kapper bevat vier kwalificaties:

- Junior-kapper (niveau 2);
- Kapper (niveau 3);
- Afro-kapper (niveau 3);
- Ondernemend kapper (niveau 4).

Het toekomstige kwalificatiedossier Haarverzorging bestaat uit:

---

¹ Een opleidingsdomein is een samenhangend geheel van kwalificatiedossiers die zijn gericht op en van belang zijn voor eenzelfde bedrijfstak of groep van bedrijfstakken.

- Het basisdeel Haarverzorging;
- De profieldelen Kapper (niveau 2), Allround Kapper (niveau 3) en Salonmanager (niveau 4).

Het toekomstige kwalificatiedossier bevat derhalve drie kwalificaties (de namen van kwalificaties zijn gelijk aan die van de betreffende profieldelen), te weten:

- Kapper (niveau 2);
- Allround Kapper (niveau 3);
- Salonmanager (niveau 4).

Dit toekomstige kwalificatiedossier Haarverzorging is aangevuld met onder andere de keuzedelen:

- Nagelstyling, Afro-kapper, Ondernemerschap en Duits.

Bij de herziene kwalificatiestructuur is dus sprake van basisdelen, profieldelen en keuzedelen. Aangezien onder de herziene kwalificatiestructuur een beroepsopleiding gericht is op één basisdeel, één profieldeel en één of meer keuzedelen, geldt als richtlijn voor het ontwerpen van kwalificatiedossiers en keuzedelen dat het basisdeel circa 50% van de studielast van de gehele opleiding beslaat, het profieldeel circa 35% en het keuzedeel of de keuzedelen circa 15%.

De kwalificaties in het mbo leveren een drievoudige kwalificering: de kwalificering voor respectievelijk de uitoefening van een beroep, deelname aan de maatschappij en doorstroming naar een opleiding op een hoger mbo- of hbo-niveau. Het basis- en profieldeel tezamen moeten deze drievoudige kwalificering borgen. Keuzedelen leveren een verrijking ten opzichte van de kwalificatie.

Er zijn diverse opties voor de invulling van het keuzedeel, bijvoorbeeld:

- Het keuzedeel is beroepsgericht en levert een *verdieping* naast de kwalificatie; beide zijn gericht op hetzelfde beroep. Bijvoorbeeld het keuzedeel Verdieping expertice audiciens bij de kwalificatie Audicien en het keuzedeel Gebogen plafond- en wandconstructies bij de kwalificatie Plafond- en wandmonteur.
- Het keuzedeel is beroepsgericht en levert een *verbreding* naast de kwalificatie; hierbij is het keuzedeel gericht op een element van een ander beroep. Dat kan onder andere in de vorm van een *reeds bestaand* deel van een andere kwalificatie op hetzelfde niveau. Bijvoorbeeld het keuzedeel Autotechniek bij de kwalificatie Logistiek medewerker. Het keuzedeel kan ook een *nieuw element* zijn, bijvoorbeeld gericht op ontwikkelingen op de (regionale) arbeidsmarkt. Het betreft bijvoorbeeld het toepassen van een nieuwe techniek of het omgaan met een nieuw soort machine. Bijvoorbeeld het keuzedeel Programmeren CNC-gestuurde houtbewerkingsmachines bij de kwalificatie Ondernemend meubelmaker/(scheeps)interieurbouwer.
- Het keuzedeel is *doorstroomgericht* en heeft betrekking op onderdelen die relevant zijn voor doorstroom naar een vervolgopleiding. Zoals een hogere beheersing van taal- en rekenen. Bijvoorbeeld het keuzedeel Doorstroom Pabo bij de kwalificatie Gespecialiseerd pedagogisch medewerker.

Andere kenmerken van keuzedelen zijn:

- Keuzedelen hebben een studielast met een omvang van 240, 480, 720 of 960 klokuren.
- Een keuzedeel maakt geen deel uit van een kwalificatie, maar staat naast een kwalificatie. Een keuzedeel is gekoppeld aan één of meer kwalificaties. Aan welke kwalificatie(s) een keuzedeel is gekoppeld is aangegeven in de koppeltabel.
- Een keuzedeel is afgestemd op het niveau van de kwalificatie(s) waaraan het is gekoppeld. Een keuzedeel heeft zelf geen algemene (mbo-, NLQF-, EQF-)niveau-aanduiding.
- Een keuzedeel kent geen prijsfactor (kwalificaties, kwalificatiedossiers en opleidingsdomeinen kennen prijsfactoren omdat de instelling een deelnemer hiervoor kan inschrijven). De rijksbijdrage die instellingen ontvangen voor bekostigde beroepsopleidingen kan worden ingezet voor alle onderdelen van de opleiding, dus ook voor het onderwijs en de examinering van landelijk vastgestelde keuzedelen, mits die deel uitmaken van diplomagerichte beroepsopleidingen en gekoppeld zijn aan de kwalificatie van de betreffende opleiding.

Juridische grondslag

De Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB), zoals die nu luidt, biedt de formele basis om nieuwe kwalificatiedossiers vast te stellen die per dossier zijn opgebouwd uit een basisdeel en één of meer profieldelen. Voor de vaststelling van keuzedelen, die – in tegenstelling tot basis- en profieldelen – geen onderdeel van de kwalificatie zijn, bevat de WEB nog geen grondslag. Deze grondslag wordt in het onderhavige wetsvoorstel geregeld.

Verschil met de huidige kwalificatiestructuur

Uit het nieuwe model (met basisdelen, profieldelen en keuzedelen) dat ten grondslag ligt aan de herziene kwalificatiestructuur vloeien ten opzichte van de huidige kwalificatiestructuur belangrijke verschillen voort. Ook in de huidige kwalificatiestructuur bestaat een kwalificatiedossier uit één of meer kwalificaties, maar er is bij deze kwalificaties geen gemeenschappelijk basisdeel aangegeven.

In de huidige kwalificatiestructuur is evenmin sprake van keuzedelen. Momenteel hebben mbo-instellingen de mogelijkheid om binnen een opleiding de zogenoemde 'vrije ruimte' (maximaal 20% van de studielast van de totale opleiding) in te vullen met extra elementen, op voorwaarde dat de deelnemer hiermee akkoord gaat. Als de instelling de vrije ruimte niet invult met extra elementen, kan de instelling die ruimte ook benutten voor bestaande elementen van de opleiding. De instelling is niet verplicht de vrije ruimte in te vullen. Ook gelden bij de invulling van de vrije ruimte geen vastgestelde landelijke kaders. Daarnaast tellen deze extra elementen niet mee voor het behalen van het diploma. De vrijblijvendheid ten aanzien van de vrije ruimte is onwenselijk.

Voor keuzedelen daarentegen gelden wel verplichtingen en extra kwaliteitswaarborgen. Keuzedelen moeten voldoen aan specifieke kwaliteitscriteria die bij ministeriële regeling worden vastgesteld. Daarop toetst de Toetsingskamer ook. Keuzedelen worden landelijk gekoppeld aan één of meer kwalificaties. De minister van OCW stelt keuzedelen en de koppeling aan kwalificaties formeel vast, mits de Toetsingskamer een positief oordeel heeft gegeven.

Door keuzedelen afzonderlijk van de kwalificatiedossiers te beschrijven, is het mogelijk ze frequenter vast te stellen dan kwalificatiedossiers. Hiermee kan sneller worden ingespeeld op (regionale) arbeidsmarktontwikkelingen. Bovendien kunnen innovaties die hun waarde nog moeten bewijzen eerst een plek krijgen in keuzedelen om vervolgens na succesvolle en brede toepassing in de beroepspraktijk een plek te krijgen binnen de kwalificatie. Zo kan het mbo beter inspelen op de groeiende dynamiek op de arbeidsmarkt.

2.2. De koppeltabel die weergeeft welke keuzedelen bij welke kwalificatie kunnen worden aangeboden

De minister van OCW, en de minister van EZ voor beroepsonderwijs op het gebied van landbouw, natuurlijke omgeving en voedsel, stelt keuzedelen vast en stelt ook de koppeltabel vast die aangeeft aan welke kwalificatie(s) een keuzedeel is gekoppeld. De koppeltabel maakt voor instellingen duidelijk welke keuzedelen zij bij welke kwalificaties kunnen aanbieden om een opleiding in te richten. Uitgangspunt is bovendien dat de deelnemer daadwerkelijk moet kunnen kiezen uit de door de instelling aangeboden keuzedelen en dat de instelling dus altijd ten minste één keuzedeel meer moet aanbieden dan het minimaal benodigde aantal keuzedelen om aan de keuzedeelverplichting bij een opleiding te kunnen voldoen. In hoofdstuk 4 wordt hierop nader ingegaan.

Voorbeeld

Indien bij een basisberoepsopleiding sprake is van een keuzedeelverplichting met een studielast van 480 klokuren, geldt ten aanzien van het eerder genoemde voorbeeld van het kwalificatiedossier Haarverzorging het volgende:

Als aan de kwalificatie Kapper landelijk in totaal 10 keuzedelen zijn gekoppeld, waarvan 4 met een studielast van 480 klokuren en 6 met 240 klokuren, moet de instelling bij de (basisberoeps)opleiding Kapper *ten minste aanbieden*: 2 keuzedelen van 480 klokuren, óf 3 keuzedelen van 240 klokuren, óf 1 keuzedeel van 480 klokuren en 2 keuzedelen van 240 klokuren. Dat is dus steeds één keuzedeel meer dan nodig is om aan de keuzedeelverplichting van 480 klokuren voor deze opleiding te voldoen. De deelnemer kiest vervolgens bij deze

opleiding uit dat aanbod 1 keuzedeel van 480 klokuren of 2 keuzedelen van 240 klokuren; dat betreft in beide gevallen een omvang van in totaal 480 klokuren. Uiteraard mag de instelling bij dit voorbeeld ook meer keuzedelen aanbieden dan de genoemde minimum aantallen.

Bij iedere wijziging van de keuzedelen wordt de koppeltabel aangepast en vastgesteld. De koppeltabel is via internet voor iedereen beschikbaar.

2.3. Gewijzigde wijze van beschrijven van kwalificatie-eisen

In een kwalificatiedossier worden per kwalificatie de kwalificatie-eisen beschreven die als beginnend beroepsbeoefenaar nodig zijn voor de uitoefening van het beroep of de beroepen waarop de kwalificatie is gebaseerd. Bij de herziene kwalificatiedossiers worden de beroepsgerichte kwalificatie-eisen teruggebracht tot de kern van het beroep. De kwalificatie-eisen betreffen de leerdoelen die deelnemers aantoonbaar moeten beheersen om de kwalificatie te kunnen behalen. Naast kwalificatiedossiers is er ook spraak van keuzedelen. Bij elk keuzedeel zijn de keuzedeel-eisen beschreven die deelnemers aantoonbaar moeten beheersen om het keuzedeel te kunnen behalen.

Bij de herziene beschrijvingswijze van kwalificatie-eisen en keuzedeel-eisen komen kennis en vaardigheden meer voorop te staan en ook het gedrag en het resultaat worden duidelijker aangegeven. Dit biedt onderwijsinstellingen meer houvast voor de inhoud van onderwijs- en examenprogramma's. Tevens moet de beschrijving in een kwalificatiedossier zodanig zijn dat die enerzijds niet te abstract is (want dan geeft het instellingen te weinig houvast, biedt het te weinig herkenning voor het bedrijfsleven en kan het de gelijkwaardigheid van diploma's onder druk zetten) en anderzijds niet gedetailleerd (want dat belemmert de duurzaamheid en de mogelijkheden om flexibel in te spelen op veranderingen op de arbeidsmarkt en om het aanbod ook regionaal af te stemmen op het bedrijfsleven). Bij de beschrijving van kwalificatie-eisen wordt herhaling vermeden. De verplichte verantwoordingsinformatie, zoals bijvoorbeeld arbeidsmarktinformatie, wordt niet langer in het kwalificatiedossier zelf opgenomen. Er wordt volstaan met een verwijzing naar de verantwoordingsinformatie. Daardoor ontstaat een duidelijker onderscheid tussen kwalificatie-eisen en overige informatie en de betreffende informatie kan sneller en vaker worden geactualiseerd. Het gaat bovendien om informatie die niet door de minister zal en hoeft te worden vastgesteld.

Deze aanpassingen maken een kwalificatiedossier transparanter, dunner en minder complex.

2.4. Vermindering van aantal kwalificaties en kwalificatiedossiers

De herziening van de kwalificatiestructuur leidt tot minder kwalificatiedossiers (minus circa 25%) en minder kwalificaties (minus circa 20%). Het aantal kwalificatiedossiers en kwalificaties is mede bepalend voor de hoeveelheid opleidingen in het mbo. Naarmate er meer mbo-opleidingen zijn, is de kans groter dat een deel van deze opleidingen niet altijd goed aansluit op de toenemende dynamiek van de arbeidsmarkt. Dit maakt het voor instellingen moeilijker om voor alle opleidingen de vereiste kwaliteit te leveren en doelmatige opleidingstrajecten te realiseren. Het is dus van belang het opleidingsaanbod in het mbo doelmatig in te richten. De Commissie Oudeman heeft hierop in 2010 al met nadruk gewezen.

3. ONTWIKKELING EN VASTSTELLINGSPROCEDURE

Ontwikkeling van kwalificatiedossiers en keuzedelen

Kwalificatiedossiers en keuzedelen worden ontwikkeld door de kenniscentra. De feitelijke ontwikkeling geschiedt binnen de paritaire commissies, die binnen kenniscentra opereren en bestaan uit vertegenwoordigers van enerzijds het bedrijfsleven in een bepaalde sector of branche en anderzijds van de onderwijsinstellingen. Een voorstel aan de minister betreffende een keuzedeel gaat vergezeld van een voorstel aan welke kwalificatie(s) het keuzedeel wordt gekoppeld. Alle betrokkenen mbo-instellingen, hbo-instellingen, bedrijven in de regio en branches - kunnen suggesties ten aanzien van keuzedelen en de overige in deze alinea genoemde zaken aan kenniscentra aandragen. Gezien de aard en functie van keuzedelen zijn voorstellen van

betrokkenen ten aanzien van keuzedelen van belang met het oog op een goede regionale afstemming van het onderwijs op de arbeidsmarkt en op vervolgonderwijs.

Toetsingsprocedure en vaststellingsprocedure

De kwalificatiedossiers en keuzedelen moeten elk voldoen aan de daarop betrekking hebbende kwaliteitscriteria van het - bij ministeriële regeling vast te stellen - Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo. De partijen die de kwalificatiedossiers en keuzedelen ontwikkelen dienen daar zelf zorg voor te dragen.

De Toetsingskamer van de SBB beoordeelt de kwaliteit van de voorgestelde kwalificatiedossiers en keuzedelen aan de hand van de kwaliteitscriteria uit het Toetsingskader. De Toetsingskamer voert zowel ingangstoetsen (die voorafgaan aan de ontwikkeling van kwalificatiedossiers en keuzedelen) als eindtoetsen (op ontwikkelde kwalificatiedossiers en keuzedelen) uit.

De minister van OCW, en de minister van EZ voor beroepsonderwijs op het gebied van landbouw, natuurlijke omgeving en voedsel, stelt de kwalificatiedossiers en de keuzedelen per ministeriële regeling vast, evenals de koppeltabel waarin is aangegeven aan welke kwalificatie(s) de keuzedelen zijn gekoppeld.

Om beter in te spelen op de ontwikkelingen en behoeften van de (regionale) arbeidsmarkt of van het vervolgonderwijs, kunnen keuzedelen meerdere keren per jaar worden vastgesteld.

DEEL II NIEUWE OPLEIDINGEN

4. VORMGEVING VAN EEN NIEUWE OPLEIDING

Bij de herziene kwalificatiestructuur is een mbo-opleiding gericht op het behalen van een kwalificatie en van één of meer keuzedelen die aan de kwalificatie zijn gekoppeld.

Een instelling bepaalt, met inachtneming van de formele kaders, zelf op welke wijze een mbo-opleiding wordt vormgegeven. Het staat de instelling vrij onderdelen in die fase van de opleiding te programmeren waar ze het beste tot hun recht komen. Het is bijvoorbeeld mogelijk een keuzedeel in het eerste of in het laatste jaar aan te bieden. Bij de vormgeving van een beroepsopleiding hoeft de instelling geen scheiding aan te brengen tussen het basis-, het profiel- en het keuzedeel. Uiteraard moet de instelling bij de inrichting van de opleidingen wel de specifieke bepalingen betreffende keuzedelen in acht nemen, waaronder de bepaling betreffende de omvang van de keuzedeelverplichting en de bepalingen betreffende de examinering en diplomering.

In het wetsvoorstel is opgenomen dat de minister bij Algemene Maatregel van Bestuur nadere voorschriften kan geven voor de omvang van de keuzedeelverplichting. Het voornemen is de omvang van de keuzedeelverplichting per soort opleiding te regelen, waarbij gedacht zou kunnen worden aan de volgende omvang:

- voor een entreeopleiding: een studielast van 240 klokuren;
- voor een basisberoepsopleiding: een studielast van 480 klokuren;
- voor een vakopleiding: een studielast van 720 klokuren;
- voor een middenkaderopleiding: een studielast van 720 klokuren, of - indien is toegestaan dat de studieduur van een specifieke middenkaderopleiding langer dan 3 jaar mag duren - een studielast van 960 klokuren;
- voor een specialistenopleiding: een studielast van 240 klokuren.

Rekenvoorbeeld keuzedeel

Een driejarige vakopleiding moet gebaseerd zijn op een kwalificatie en:

- één keuzedeel met een studielast van 720 klokuren;
- of twee keuzedelen met een studielast van respectievelijk 480 en 240 klokuren;
- of drie keuzedelen met een studielast van 240 klokuren.

Deze keuzedelen dienen steeds aan de betreffende kwalificatie te zijn gekoppeld.

Als een deelnemer één of meer extra keuzedelen wil volgen naast de al in de beroepsopleiding opgenomen keuzedelen, dan kan de onderwijsinstelling daar afspraken met de deelnemer over maken. Dit kan ook wanneer een deelnemer één of meer keuzedelen wil volgen met een grotere studielast dan vereist is gelet op de keuzedeelverplichting.

De ureninzet voor keuzedelen van een opleiding telt – net zoals de ureninzet voor de kwalificatie – mee voor het voldoen aan de formele urennormen die zijn aangegeven in artikel 7.2.7, derde lid, van de WEB. De urennormen gelden voor instellingen voor de totale opleiding.

Aanbod van keuzedelen door een instelling

ROC's mogen in beginsel opleidingen aanbieden die gebaseerd zijn op alle kwalificaties van de kwalificatiestructuur. Dat verandert niet met dit wetsvoorstel. Een ROC mag die keuzedelen aanbieden die landelijk zijn gekoppeld aan de kwalificaties waar de door het ROC aangeboden nieuwe opleidingen op zijn gebaseerd.

Vakinstellingen en agrarische onderwijscentra (AOC) mogen de opleidingen aanbieden die zijn geregeld in artikel 1.3.2a (vakinstellingen) en in artikel 1.3.3 (AOC) van de WEB. Dat verandert niet met dit wetsvoorstel. Bij de betreffende opleidingen die zij aanbieden mogen ze die keuzedelen aanbieden die landelijk zijn gekoppeld aan de kwalificaties waar de aangeboden nieuwe opleidingen op zijn gebaseerd.

Niet-bekostigde instellingen kunnen een diploma-erkenning voor afzonderlijke opleidingen aanvragen. Met een diploma-erkenning krijgen zij automatisch het recht om de keuzedelen die aan de betreffende kwalificatie zijn gekoppeld te verzorgen.

Een instelling is niet verplicht alle keuzedelen aan te bieden die landelijk zijn gekoppeld aan de kwalificaties waarop daadwerkelijk een opleiding wordt aangeboden door de instelling. Een instelling bepaalt zelf – in overleg met andere mbo- en/of hbo-instellingen en het (regionale) bedrijfsleven – welke opleidingen (gebaseerd op welke kwalificaties en welke daaraan gekoppelde keuzedelen) zij aanbiedt. De instelling moet per opleiding voldoende keuzedelen aanbieden. Wat voldoende is, wordt bepaald bij bovengenoemde Algemene Maatregel van Bestuur. Uitgangspunt is dat de deelnemer een daadwerkelijke keuze heeft uit de aangeboden keuzedelen door de instelling voor zijn opleiding. De instelling moet de deelnemer goed informeren over de aangeboden keuzedelen bij de betreffende opleidingen.

De instelling legt de afspraken over de opleiding met de deelnemer vast in de onderwijsovereenkomst, en in het geval van een minderjarige deelnemer tevens met een ouder of wettelijke vertegenwoordiger. De afspraken gaan over de rechten en plichten van zowel deelnemer als instelling. De overeenkomst geeft onder meer aan op welke kwalificatie en op welke keuzedelen de opleiding is gebaseerd.

5. INSCHRIJVEN VAN DEELNEMERS VOOR NIEUWE OPLEIDINGEN

De wijze van inschrijving van deelnemers wordt met dit wetsvoorstel niet gewijzigd. Bekostigde instellingen schrijven deelnemers in voor een beroepsopleiding, die gericht is op het behalen van een diploma. Dat betreft een inschrijving voor een kwalificatie, of kwalificatiedossier, of opleidingsdomein (artikel 8.1.1, tweede lid, van de WEB en de instelling moet dan de beroepsopleiding aanduiden met de naam van respectievelijk de kwalificatie, het kwalificatiedossier of het opleidingsdomein (artikel 7.1.2, eerste lid). Zij kunnen deelnemers dus niet inschrijven voor een keuzedeel en evenmin voor andere delen van een opleiding.

De instelling dient in het eigen registratiesysteem dan wel in de instellingadministratie te registreren welke kwalificatie en welk keuzedeel of keuzedelen de deelnemer heeft gekozen, volgt en heeft behaald.

Als een deelnemer *alleen een keuzedeel* wil volgen, maar niet een diplomagerichte mbo-opleiding, kan een instelling dat alleen als contractonderwijs (niet bekostigd) aanbieden. Er is dan geen sprake van een mbo-opleiding. Hetzelfde geldt voor cursussen die niet zijn gericht op het behalen

van een mbo-diploma, bijvoorbeeld cursussen die zich uitsluitend richten op een certificeerbare eenheid.

Als een deelnemer aan de eigen instelling bij zijn opleiding niet het gewenste gekoppelde keuzedeel kan volgen, kan de instelling de deelnemer in de gelegenheid stellen dat keuzedeel bij een andere instelling te volgen en te behalen. Dat kan bijvoorbeeld door een inkoopconstructie of door het maken van onderlinge afspraken tussen de instellingen. De eigen instelling blijft bij een dergelijke (inkoop)constructie eindverantwoordelijk en is onder andere verantwoordelijk voor de diplomering en de vereiste gegevenslevering aan DUO. De kosten voor inkoop zijn voor rekening van de instelling.

6. AFRONDING BEROEPSOPLEIDING

6.1. Examinering en diplomering

Bij een nieuwe opleiding (gebaseerd op een kwalificatiedossier en één of meer keuzedelen, die alle behoren tot de herziene kwalificatiestructuur) is sprake van:

- de examinering betreffende de kwalificatie, om na te gaan of de kwalificatie is behaald;
- de examinering betreffende de onderscheiden keuzedelen van de opleiding, om na te gaan of onderscheiden keuzedelen zijn behaald;
- de slaag-/zakbeslissing voor het behalen van het diploma, waarbij wordt nagegaan of de kwalificatie is behaald en aan de aanvullende diplomavooraarden is voldaan.

Instellingen kunnen de examinering van opleidingsonderdelen in meer of mindere mate integreren, maar de examenresultaten van de kwalificatie en van elk keuzedeel van de opleiding moeten altijd te onderscheiden zijn.

Een keuzedeel (met bijbehorende keuzedeel-eisen) staat naast de kwalificatie (met bijbehorende kwalificatie-eisen). Het examenresultaat (bijvoorbeeld een 7 of 'ruim voldoende') voor een keuzedeel weegt daarom niet mee voor de slaag-/zakbeslissing voor het behalen van het diploma. Het diploma kan dus worden behaald zonder dat de keuzedelen van de beroepsopleiding zijn behaald. Een deelnemer kan dus met een onvoldoende voor een keuzedeel toch het diploma krijgen als de kwalificatie is behaald en aan de aanvullende diplomavooraarden is voldaan.

Wel moet iedere deelnemer examen doen voor het keuzedeel of de keuzedelen van de opleiding. De aanwezigheid van het examenresultaat (ongeacht of dit positief of negatief is) van elk keuzedeel van de opleiding is een aanvullende diplomavooraarde. Deze aanwezigheid telt mee voor de slaag-/zakbeslissing voor het behalen van het diploma. De instelling kan het diploma dus niet uitreiken voordat het examen van het keuzedeel of de keuzedelen van de opleiding is afgerond en het examenresultaat per keuzedeel bekend is. Of aan een dergelijke aanvullende diplomavooraarde is voldaan, is gemakkelijk vast te stellen door de examencommissie. Deze aanvullende diplomavooraarde wordt niet in het onderhavige wetsvoorstel geregeld, maar in het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB.

Om de volgende redenen is ervoor gekozen dat het diploma kan worden behaald zonder dat het keuzedeel of de keuzedelen van de opleiding na examinering met tenminste een voldoende zijn afgesloten:

- Het is niet wenselijk dat bijvoorbeeld een goede aankomend kapper niet het mbo-diploma kan behalen, omdat het keuzedeel nagelstyling niet is behaald.
- De 'lat' en de uitdaging voor deelnemers gaat met de invoering van keuzedelen omhoog. Door het behalen van een keuzedeel buiten de slaag-/zakbeslissing voor het behalen van het diploma te zetten, wordt ongediplomeerde uitval en voortijdig schoolverlaten als gevolg van het niet behalen van een keuzedeel voorkomen. De kwalificatie is nodig om het beroep te kunnen uitoefenen en het keuzedeel niet; het keuzedeel levert een verbreding of verdieping bovenop de kwalificatie of bevordert de doorstroming naar een opleiding op een hoger mbo-niveau of hbo-niveau.

- Het is niet wenselijk dat mbo-instellingen vanwege de rendementcijfers (die het behalen van diploma's betreffen) en het aandeel voor diplomabekostiging gaan kiezen voor het aanbieden van de 'gemakkelijkste' keuzedelen in plaats van de regionaal meest gewenste.

Genoemde aanvullende diplomavoorgaarde is dan vervolgens nodig om te voorkomen dat instellingen en deelnemers te weinig werk maken van de keuzedelen bij hun opleiding. Die voorwaarde om het diploma te verkrijgen is – in combinatie met de afspraken die in de onderwijsovereenkomst zijn gemaakt en voorschriften die de instelling in de onderwijs-examenregeling heeft opgenomen ten aanzien van keuzedelen – een prikkel voor deelnemers om de nodige inzet voor keuzedelen te leveren en om er niet vrijblijvend mee om te gaan. Zonder examenresultaat voor een keuzedeel van de opleiding kan de deelnemer niet het diploma krijgen en de bekostigde instelling loopt dan voor die deelnemer de diplomabekostiging mis.

Behaalde keuzedelen moeten vervolgens door de instelling worden vermeld op het diploma. En op de resultatenlijst bij het diploma moeten de examenresultaten van de keuzedelen, zowel van de behaalde als van de gevolgde maar niet behaalde keuzedelen, apart worden vermeld. Reden van aparte vermelding is, dat de examenresultaten van keuzedelen niet meetellen voor de slaag-/zakbeslissing voor het behalen van het diploma.

Als het diploma niet is behaald, maar de deelnemer wel onderdelen van een kwalificatie en/of (onderdelen van) keuzedelen heeft behaald, kan de instelling een instellingsverklaring uitreiken waarin is aangegeven wat is behaald, aangevuld met de betreffende examenresultaten.

Vrijstelling en ontheffing voor keuzedelen

Een examencommissie van een instelling kan de deelnemer vrijstellingen geven voor een keuzedeel of een deel daarvan als hij/zij de keuzedeel-eisen aantoonbaar in voldoende mate beheerst (bijvoorbeeld door het examen daarvoor te hebben behaald bij een andere opleiding) en het een keuzedeel betreft dat is gekoppeld aan de kwalificatie van de betreffende opleiding. Met vrijstellingen kan 'dubbel werk' worden voorkomen en het zorgt voor zo doelmatig mogelijke opleidingstrajecten.

Als een deelnemer bij tussentijdse overstap naar een andere opleiding of doorstroom naar een vervolgoopleiding reeds over het examenresultaat van één of meer keuzedelen beschikt en die wil meenemen naar de nieuwe opleiding, kan de examencommissie die betrekken bij de beslissing over eerdergenoemde aanvullende diplomavoorgaarde. Dat is alleen van toepassing als het keuzedeel is gekoppeld aan de kwalificaties van beide opleidingen. Dat voorkomt dat deelnemers zich meermaals moeten inzetten voor keuzedelen wat ten koste zou kunnen gaan van het behalen van de kwalificatie.

Het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en de Regeling modeldiploma mbo worden hierop aangepast. Dit wordt dus niet met dit wetsvoorstel geregeld.

6.2. Wettelijke beroepsvereisten, certificeerbare eenheden en certificaten

Aan kwalificaties kunnen wettelijke beroepsvereisten zijn verbonden, die bij of krachtens een wet, verdrag of bindend besluit van een volkenrechtelijke organisatie zijn vastgesteld voor een beroep. Voorbeelden van dergelijke wetten zijn de Wet Beroepen Individuele Gezondheidszorg (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport) en de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden (ministerie van Economische Zaken). Waar dit het geval is, wordt het kwalificatiedossier vastgesteld op voorwaarde dat er sprake is van een goedkeurende verklaring van de minister die over de betreffende wettelijke beroepsvereisten gaat. Deze verklaring geeft aan dat de wettelijke beroepsvereisten correct zijn verwerkt in het kwalificatiedossier. Het voldoen aan de wettelijke beroepsvereisten door de deelnemer moet door de instelling op het diploma en/of de resultatenlijst bij het diploma worden vermeld.

Ook aan keuzedelen kunnen wettelijke beroepsvereisten zijn verbonden voor zover deze geen onderdeel zijn van de kwalificatie waaraan het betreffende keuzedeel is gekoppeld en deze geen voorwaarde zijn voor de deelnemer om aan de slag te gaan als beginnend beroepsbeoefenaar. Waar dit het geval is, wordt het keuzedeel vastgesteld, op voorwaarde dat er sprake is van een goedkeurende verklaring van de minister die over de betreffende wettelijke beroepsvereisten gaat.

Deze verklaring geeft aan dat de wettelijke beroepsvereisten correct zijn verwerkt in het keuzedeel. Het voldoen aan de wettelijke beroepsvereisten door de deelnemer moet door de instelling op het diploma en/of de resultatenlijst bij het diploma worden vermeld.

Wettelijke beroepsvereisten kunnen zijn opgenomen in certificeerbare eenheden. Hiervan wordt gebruik gemaakt in de kwalificaties en keuzedelen voor het beroepsonderwijs op het gebied van landbouw, natuurlijke omgeving en voedsel, vastgesteld door de minister van Economische Zaken. Instellingen kunnen aan deelnemers die een dergelijke certificeerbare eenheid behalen een door de minister van Economische Zaken aangewezen certificaat uitreiken. Een certificaat kan alleen worden uitgereikt ingeval geen diploma kan worden uitgereikt.

In verband met het civiel effect van deze behaalde certificaten, moeten ze door DUO in BRON en in het diplomaregister worden geregistreerd. Voor deze registratie bevat dit wetsvoorstel een wijziging van de WEB en de Wet op het onderwijstoezicht (WOT).

6.3. Doorstroom naar vervolgonderwijs

Met de invoering van verplichte keuzedelen in de beroepsopleiding naast de kwalificatie krijgen deelnemers een bredere of meer verdiepende toerusting voor de arbeidsmarkt of een betere toerusting voor vervolgonderwijs. Met de doorstroomgerichte keuzedelen wordt ten opzichte van de kwalificatie een extra voorbereiding geleverd voor een vervolgopleiding op een hoger mbo-niveau of hbo-niveau. De doorstroom naar vervolgonderwijs kan hierdoor worden verbeterd. Mbo-instellingen kunnen, samen met instellingen voor vervolgonderwijs, voorstellen voor dergelijke keuzedelen aandragen bij SBB.

7. BEHEERSMAATREGELEN BIJ DE IMPLEMENTATIE VAN DE HERZIENE KWALIFICATIESTRUCTUUR BIJ INSTELLINGEN

De herziening van de kwalificatiestructuur heeft een aantal gevolgen:

- Er komen minder kwalificaties en kwalificatiedossiers en de kwalificatiedossiers worden transparanter en beter uitvoerbaar voor instellingen. Daarnaast komen er keuzedelen.
- De minister van OCW en de minister van EZ moeten voortaan niet alleen de kwalificatiedossiers maar ook de keuzedelen en de koppeltabel vaststellen.
- Deelnemers krijgen met de keuzedelen een bredere en/of meer verdiepende toerusting voor de arbeidsmarkt of een betere toerusting voor vervolgonderwijs.
- Deelnemers hebben met de keuzedelen meer te kiezen en zullen hun studieloopbaan bewuster moeten vormgeven.
- Mbo-instellingen moeten eenmalig hun bestaande opleidingen vervangen door nieuwe opleidingen. Dat houdt in: aanpassing van onder andere onderwijsprogramma's, beroepspraktijkvorming en examens. Elke instelling bepaalt zelf welke opleidingen gebaseerd op welke kwalificaties en welke keuzedelen, zij aanbiedt. Bij elke opleiding moeten voldoende keuzedelen worden aangeboden. En de instelling maakt onder andere een vertaalslag van in de kwalificatiedossiers en keuzedelen aangegeven eisen naar de onderwijsprogramma's en examens.

Invoering van de herziene kwalificatiestructuur en de daarop gebaseerde nieuwe opleidingen is gericht op het bereiken van effecten bij deelnemers, mbo- instellingen, bedrijfsleven en instellingen voor vervolgonderwijs; zie mijn brief van 4 maart 2014 (Kamerstukken II 2013/14, 31 524, nr. 193) over de herziening van de kwalificatiestructuur mbo.

Als de invoering niet zorgvuldig wordt uitgevoerd door sommige instellingen, kunnen de volgende risico's ontstaan:

1. Onvoldoende aanbod van keuzedelen door instellingen, bijvoorbeeld als er onvoldoende keuzedelen zijn gekoppeld aan een bepaalde kwalificatie of als instellingen geen keuzedelen willen aanbieden omdat ze zich binnen de opleiding willen concentreren op de kwalificatie;
2. Onvoldoende inspanning van betrokkenen voor het behalen van keuzedelen, bijvoorbeeld omdat ze zich binnen de opleiding willen concentreren op de kwalificatie of omdat ze het

nut van het behalen van een keuzedeel niet inzien omdat het niet meetelt voor het behalen van het diploma;

3. Verlies van inspanning voor de kwalificatie, bijvoorbeeld omdat de deelnemer naast de kwalificatie ook één of meer keuzedelen moet volgen en liefst ook behalen.

Om te zorgen dat deze potentiële risico's zich niet voordoen, worden er beheersmaatregelen getroffen, waarbij het uitgangspunt is dat door een goede voorbereiding instellingen in staat zijn om goede opleidingen aan te bieden die zijn gericht op het volgen en behalen van zowel de kwalificatie als het keuzedeel. OCW zal de instellingen daarbij stimuleren en ondersteunen. Hieronder wordt per potentieel risico beschreven welke beheersmaatregelen worden getroffen.

Risico 1: Onvoldoende aanbod van keuzedelen door instellingen

- Er vindt controle door de Toetsingskamer plaats op de beschikbaarheid van voldoende keuzedelen per kwalificatie in de herziene kwalificatiestructuur. Hierdoor zijn er altijd voldoende keuzedelen beschikbaar voor de instelling om aan te bieden.
- OCW stimuleert en ondersteunt instellingen bij de invoering van de herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen. Handreikingen en goede voorbeelden kunnen instellingen helpen bij een goede inrichting van de opleiding, inclusief keuzedelen.
- Instellingen kunnen zich met hun aanbod en invulling van keuzedelen profileren. Dat geldt ook voor de resultaten ten aanzien van het percentage behaalde keuzedelen.
- Er vindt toezicht door de Inspectie van het Onderwijs plaats op de kwaliteit van opleidingen (inclusief het keuzedeel of de keuzedelen waarop een opleiding is gebaseerd) en op de naleving van wet- en regelgeving (inclusief die betreffende keuzedelen).

Risico 2: Onvoldoende inspanning van betrokkenen voor het behalen van keuzedelen

- Handreikingen en goede voorbeelden kunnen instellingen helpen bij een zodanige inrichting van de opleiding dat het deelnemers maximaal prikkelt keuzedelen te behalen.
- Instellingen kunnen zich met hun aanbod en invulling van keuzedelen profileren. Dat geldt ook voor de resultaten ten aanzien van het percentage behaalde keuzedelen.
- Instellingen moeten in de onderwijsovereenkomst afspraken met de deelnemer maken over de opleiding die de deelnemer zal volgen en de wederzijdse verplichtingen hierbij om het beoogde resultaat, betreffende de kwalificatie en het keuzedeel, te realiseren. De instelling kan een deelnemer daaraan houden en vice versa. En instellingen moeten in de beroepspraktijkvormingsovereenkomst afspraken met de deelnemer en het leerbedrijf maken over het beroepspraktijkvormende deel van de opleiding.
- Deelnemers moeten examen doen in de keuzedelen van de opleiding en de aanwezigheid van het examenresultaat voor het keuzedeel of de keuzedelen van de opleiding is een aanvullende voorwaarde om het diploma te kunnen verkrijgen.
- Op het diploma komt te staan welke keuzedelen zijn behaald. Op de resultatenlijst komen ook expliciet de examenresultaten voor keuzedelen te staan, dus ook de onvoldoendes.
- Met de monitor keuzedelen wordt het landelijke totaalbeeld en het beeld per instelling zichtbaar. Dat betreft onder andere het aantal behaalde keuzedelen en het aantal gevolgde, maar niet behaalde keuzedelen.
- Er vindt toezicht door de Inspectie van het Onderwijs plaats op de kwaliteit van opleidingen (inclusief het keuzedeel of de keuzedelen waarop een opleiding is gebaseerd) en op de naleving van wet- en regelgeving (inclusief die betreffende keuzedelen).

Risico 3: Verlies van inspanning voor de kwalificatie

- Handreikingen en goede voorbeelden kunnen instellingen helpen bij een goede inrichting van de opleiding, waarbij het uitgangspunt is dat zowel de kwalificatie als de keuzedelen van de opleiding haalbaar moeten zijn binnen de reguliere duur van de opleiding.
- Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid dat de minister de verplichte invoeringsdatum van de nieuwe opleidingen met een jaar kan uitstellen.
- Ook voorziet het wetsvoorstel in de mogelijkheid om de invoeringsdatum selectief (in plaats van voor alle opleidingen) uit te stellen, te weten voor de entreeopleidingen, de specialistenopleidingen of de opleidingen in de beroepsbegeleidende leerweg (bbl).

8. VOORBEREIDING EN ONDERSTEUNING VAN INSTELLINGEN BIJ DE IMPLEMENTATIE

De concept-kwalificatiedossiers die zijn opgesteld volgens het herziene Model kwalificatiedossier mbo zijn in gebruikerstesten getoetst op haalbaarheid, uitvoerbaarheid, betaalbaarheid en organiseerbaarheid. Bij deze testen waren instellingen, docenten, leerbedrijven en examenleveranciers betrokken en hun opmerkingen en suggesties zijn zowel betrokken bij de vervolmaking van de kwalificatiedossiers als bij het opstellen van handreikingen en servicedocumenten voor instellingen en leerbedrijven ter ondersteuning van inrichting en uitvoering van nieuwe opleidingen.

Onderwijsinstellingen worden ondersteund via een Servicepunt Invoering Herziening Kwalificatiestructuur van de MBO Raad. Dit servicepunt biedt op de behoefte afgestemde informatie over de invoering van de herziene kwalificatiestructuur. In coproductie met instellingen, leerbedrijven, kenniscentra, uitgeverijen en distributeurs van les- en examenmateriaal zullen ondersteunende documenten worden gemaakt, zoals servicedocumenten en handreikingen.

9. OVERGANGSPERIODE VOOR DEELNEMERS

Deelnemers die voor de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel met een bestaande opleiding (gebaseerd op een bestaand kwalificatiedossier van de bestaande kwalificatiestructuur) zijn gestart, mogen deze afmaken gedurende de normatieve duur van de opleiding plus één jaar. Op voorwaarde dat een deelnemer akkoord gaat, mag de instelling de inschrijving van de deelnemer voor de bestaande opleiding omzetten naar een inschrijving voor de verwante nieuwe opleiding (gebaseerd op het betreffende herziene kwalificatiedossier en één of meer keuzedelen, alle behorend tot de herziene kwalificatiestructuur).

DEEL III OVERIGE INFORMATIE

10. WAT REGELEN WE NIET IN DIT WETSVORSTEL MAAR IN LAGERE REGELGEVING

Wat in dit wetsvoorstel wordt geregeld, staat aangegeven in eerder genoemde paragraaf 1.1 Kern van dit wetsvoorstel.

Niet in dit wetsvoorstel maar in onderstaande lagere regelgeving worden de volgende zaken geregeld:

<i>Algemene maatregel van bestuur</i>		
1	Keuzedeelverplichting	Voorschriften voor instellingen betreffende de omvang van de keuzedeelverplichting en het voldoende aanbod van keuzedelen.
2	Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB	Voorschriften voor instellingen betreffende de examinering en diplomering als gevolg van de invoering van keuzedelen bij nieuwe opleidingen (o.a. voorschriften voor de waarderingswijze van examenresultaten van keuzedelen en voor de slaag-/zakbeslissing voor het diploma).
<i>Ministeriële regeling</i>		
3	Regeling vaststelling kwalificatiedossiers, keuzedelen en koppeltabel	Vaststelling van herziene kwalificatiedossiers door de minister van OCW, of de minister van EZ wat betreft het groene onderwijs. Na inwerkingtreding van het wetsvoorstel betreft dat ook de vaststelling van de keuzedelen en de koppeltabel (met de koppeling van keuzedelen aan kwalificaties).
4	Regeling vaststelling Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo, model kwalificatiedossier en model keuzedeel	Vaststelling van het Toetsingskader met de kwaliteitscriteria voor te ontwikkelen herziene kwalificatiedossiers en de kwalificatiestructuur als geheel, en van het model kwalificatiedossier. Na inwerkingtreding van het wetsvoorstel betreft dat ook de vaststelling van het model keuzedeel en in het Toetsingskader ook de kwaliteitscriteria voor de te

		ontwikkelen keuzedelen.
5	Regeling modeldiploma mbo	Voorschriften voor instellingen betreffende verplichte informatie over keuzedelen van opleidingen op het diploma en op de resultatenlijst bij het diploma.
6	Regeling standaarden examenkwaliteit mbo	Aanvulling van standaarden voor de examenkwaliteit als gevolg van de invoering van keuzedelen bij nieuwe opleidingen.
7	Regeling gegevensverstrekking persoonsgebonden nummer BVE	Voorschriften voor instellingen betreffende de levering van gegevens over keuzedelen aan DUO ten behoeve van de registratie in BRON en het diplomaregister. (Dat betreft gegevens betreffende door deelnemers behaalde keuzedelen en van gevolgde maar niet behaalde keuzedelen bij de opleiding.)
<i>Besluit</i>		
8	Toezichtkader BVE	Goedkeuring van het Toezichtkader BVE dat mede is bijgesteld vanwege de invoering van keuzedelen bij nieuwe opleidingen.

11. UITVOERINGS- EN HANDHAVINGSGEVOLGEN

[PM Invullen na ontvangst van de uitvoerings- en handhaafbaarheidstoets van DUO en de inspectie]

12. FINANCIËLE GEVOLGEN VOOR DE RIJKSBEGROTING

De invoering van dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de Rijksbegroting.

13. ADMINISTRatieve LASTEN

Van de voorstellen die met dit wetsvoorstel worden gepresenteerd, is nagegaan met welke administratieve lasten ze gepaard gaan. Onder administratieve lasten wordt verstaan: de kosten om te voldoen aan informatieverplichtingen aan de overheid, voortvloeiend uit wet- en regelgeving van de overheid. Het gaat niet om kosten die zijn gemoeid met de uitvoering van de wetgeving. De kosten zijn berekend volgens het standaardkostenmodel (SKM) dat is opgesteld door het Ministerie van Financiën.

De toevoeging van het keuzedeel als onderdeel van de beroepsopleiding en de implementatie daarvan binnen mbo-instellingen vereist als extra administratieve lasten:

- Het aanpassen van de ict-systemen die instellingen gebruiken, zodat zij de verplicht aan DUO te leveren informatie over de keuzedelen zelf kunnen vastleggen en leveren.
- De feitelijke (geautomatiseerde) gegevenslevering van instellingen aan DUO. Dat betreft alleen de door de deelnemer behaalde keuzedelen van de opleiding en/of de door de deelnemer gevolgde maar niet behaalde keuzedelen van de opleiding.

De administratieve lasten voor de gehele mbo-sector worden geschat op een bedrag van € 452.000, waarvan € 429.000 aan incidentele lasten, zoals het aanpassen van ict-systemen en € 23.000 voor het registreren van gevolgde keuzedelen

De administratieve lasten zijn zo beperkt mogelijk gehouden doordat:

- instellingen pas bij de afronding van de mbo-opleiding de door de deelnemer behaalde of gevolgde maar niet behaalde keuzedelen hoeft door te geven aan DUO;
- niet-bekostigde instellingen automatisch het recht krijgen de keuzedelen aan te bieden die zijn gekoppeld aan de kwalificaties waarvoor zij een diploma-erkenning hebben.

Met de herziening van de kwalificatiestructuur wordt tevens het aantal kwalificatiedossiers (minus circa 25%) en kwalificaties (minus circa 20%) verminderd. Hierdoor worden de volgende uitvoerings- en toezichtlasten voor instellingen verminderd:

- Het aantal onderwijs- en examenprogramma's dat ontwikkeld en bijgehouden moet worden.

- De tijd dat instellingen bezig zijn te kiezen uit de lijst met kwalificatiedossiers en kwalificaties wanneer zij een deelnemer inschrijven.
- De verantwoordingsinformatie over het onderwijs en de examinering van keuzedelen aan de Inspectie van het Onderwijs.

14. BETROKKEN ACTOREN EN HUN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Wat betreft de herziene kwalificatiestructuur:

- De kenniscentra zijn verantwoordelijk voor het ontwikkelen van herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen, die moeten voldoen aan de kwaliteitscriteria uit het Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo. Daarbij zijn ook de binnen kenniscentra opererende paritaire commissies betrokken, bestaande uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven in een bepaalde sector of branche en van de onderwijsinstellingen.
- De Toetsingskamer toetst de kwaliteit van elk herzien kwalificatiedossier, elk keuzedeel (inclusief de koppeling aan kwalificaties) en de gehele kwalificatiestructuur aan de hand van de betreffende kwaliteitscriteria uit het Toetsingskader. Bij nieuwe kwalificaties en nieuwe keuzedelen is er - behalve een eindtoets - ook een ingangstoets om te controleren of er niet teveel overlap is met bestaande kwalificaties en keuzedelen.
- SBB heeft de regie op de ontwikkeling en oplevering van herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen. En het bestuur SBB adviseert de minister van OCW over het Model kwalificatiedossier mbo, het Model keuzedeel mbo, het Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo, ingediende herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen.
- De minister van OCW (dan wel de minister van EZ) stelt deze herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen vast, evenals de koppeltabel waarin is aangegeven aan welke kwalificaties keuzedelen zijn gekoppeld, mits voorzien van een positieve beoordeling van de kwaliteit door de Toetsingskamer.
- DUO registreert in Crebo de kwalificatiedossiers met bijbehorende kwalificaties, keuzedelen en de koppeltabel. De registratie van keuzedelen en de koppeltabel is nieuw.

Wat betreft de nieuwe opleidingen gebaseerd op herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen:

- Instellingen hebben de verantwoordelijkheid voor het verzorgen van nieuwe opleidingen gebaseerd op herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen. Elke opleiding moet voldoen aan de kwaliteitscriteria uit het Toezichtkader BVE.
- Het beroepspraktijkvormende deel van de opleiding wordt verzorgd door leerbedrijven in samenwerking met de instelling.
- De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de kwaliteit van opleidingen aan de hand van de kwaliteitscriteria uit het Toezichtkader BVE. Dat betreft een volledige opleiding, dus bij een nieuwe opleiding is dat inclusief het keuzedeel of de keuzedelen die er deel van uitmaken.
- De minister van OCW kan het recht tot het verzorgen van een opleiding (voor niet-bekostigde instellingen betreft het de diploma-erkenning) of het recht tot examinering van een opleiding bij een instelling intrekken als er sprake is van respectievelijk onvoldoende onderwijskwaliteit en onvoldoende examenkwaliteit, na een formele waarschuwing en verbetertermijn.
- De minister van OCW kan diploma-erkenningen verlenen aan niet-bekostigde instellingen.
- DUO registreert in BRON en in het diplomaregister welke kwalificaties en keuzedelen zijn behaald per deelnemer en in BRON eveneens de gevolgde maar niet behaalde keuzedelen per deelnemer. DUO registreert ook in BRON en het diplomaregister de door de minister van Economische Zaken aangewezen certificaten voor certificeerbare eenheden met wettelijke beroepsvereisten die per deelnemer behaald zijn; dit betreft certificaten voor certificeerbare eenheden voor het beroepsonderwijs op het gebied van landbouw, natuurlijke omgeving en voedsel. De registratie van keuzedelen en certificaten is nieuw.

15. DRAAGVLAK EN GEVOERD OVERLEG MET DE MBO-SECTOR

De SBB heeft het herziene Model kwalificatiedossier mbo, het Model keuzedeel mbo en het herziene Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo in nauw overleg met de kenniscentra, mbo-sector en het

bedrijfsleven vormgegeven. Hiermee is op voorhand draagvlak gecreëerd bij het georganiseerde onderwijs en bedrijfsleven.

Om de invoering tot een succes te maken, is gedurende de periode van ontwikkeling van de herziene kwalificatiestructuur en de voorbereiding van de implementatie door instellingen structureel overleg gevoerd tussen het ministerie van OCW, het ministerie van EZ, DUO, Inspectie van het Onderwijs, MBO Raad, NRTO, SBB en saMBO-ICT en diverse afzonderlijke mbo-instellingen. Alle partijen waarderen de gelegenheid die ze hebben gekregen om in een vroeg stadium te kunnen meedenken over het Model kwalificatiedossier mbo, de kwalificatiedossiers, het Model keuzedelen en de keuzedelen en over de implementatie van de herziene kwalificatiestructuur. Ook zijn er gebruikerstesten uitgevoerd met de concept-kwalificatiedossiers en concept-keuzedelen. De uitkomsten hiervan zijn door kenniscentra en SBB benut voor eventuele bijstelling.

Internetconsultatie: PM

Er is draagvlak onder vertegenwoordigers van zowel het bedrijfsleven als van het onderwijsveld voor het nieuwe Model kwalificatiedossier mbo, de herziene kwalificatiedossiers en de keuzedelen.